

NORGES HØYESTERETT

Den 1. april 2011 avsa Høyesterett dom i

HR-2011-00694-A, (sak nr. 2010/2105), straffesak, anke over dom,

Den offentlige påtalemyndighet (statsadvokat Erik Førde)

mot

A (advokat Halvard Helle)

STEMMEGIVNING :

- (1) Kst. dommer **Akerlie**: Saken gjelder spørsmål om fullbyrdelse av subsidiær fengselsstraff etter straffeloven § 28 b første ledd bokstav a ved brudd på vilkår for samfunnsstraff.
- (2) A ble ved Nedre Romerike tingretts dom 26. juni 2009 dømt til samfunnsstraff i 120 timer, subsidiært 120 dagers fengsel for to overtredelser av straffeloven § 227 første straffalternativ. Gjennomføringstiden ble satt til seks måneder. Dommen var en fellesstraff med resttid på 88 timer etter avbrutt gjennomføring av samfunnsstraff på 180 timer, som A tidligere var blitt idømt ved Oslo tingretts dom 20. november 2007 for overtredelse av straffeloven § 257, jf. § 258, straffeloven § 317 første ledd og straffeloven § 128.
- (3) Etter at A i oktober og desember 2009 hadde brutt vilkårene for samfunnsstraff, framsatte Kriminalomsorgen region nordøst den 29. mars 2010 anmodning om at det ble avsagt dom på fullbyrdelse av den subsidiære fengselsstraffen. A hadde til sammen gjennomført

61 av de idømte 120 timene. Det gjensto således 59 timer, som kriminalomsorgen la ned påstand om at skulle fullbyrdes i form av fengselsstraff.

- (4) Nedre Romerike tingrett avsa dom i saken 6. mai 2010 med slik domsslutning:
- ”Begjæring fra Kriminalomsorgen Region B av 29.03.10 om dom på hel eller delvis fullbyrding av subsidiær fengselsstraff for A tas ikke til følge.”**
- (5) Tingrettens dom ble anket av kriminalomsorgen til Eidsivating lagmannsrett, som den 23. september 2010 avsa dom der anken ble forkastet.
- (6) Lagmannsrettens dom var avsagt under dissens. Flertallet la vekt på at A var motivert for å gjennomføre den resterende delen av samfunnsstraffen. Det mente at han ved å ha gjennomført mange timer samfunnsstraff, hadde vist at han både hadde evne og vilje til å gjennomføre samfunnsstraffen. Videre ble det lagt vekt på at de straffbare forhold som dannet grunnlaget for dommen av 20. november 2007 lå langt tilbake i tid, og at gjennomføringen av samfunnsstraffen som da ble idømt, først ble iverksatt 12. januar 2009. Flertallet la også vekt på at As mulighet til å få forlenget sitt engasjement hos Coca-Cola ville bli betydelig redusert dersom han måtte sone dommen.
- (7) Påtalemyndigheten har anket dommen til Høyesterett. Anken gjelder lovanvendelsen, og det gjøres gjeldende at lagmannsretten har anvendt en for mild norm når det gjelder spørsmålet om den subsidiære fengselsstraffen skal fullbyrdes.
- (8) *Jeg er kommet til at anken må tas til følge.*
- (9) Det følger av straffegjennomføringsloven § 54 at domfelte skal gjennomføre den idømte samfunnsstraff etter nærmere anvisning fra kriminalomsorgen. Videre følger det av § 58 første ledd at hvis den domfelte forsettlig eller uaktsomt bryter kriminalomsorgens bestemmelser gitt i medhold av § 54, kan kriminalomsorgen pålegge domfelte å møte til innskjerpingsamtale. Dersom domfelte igjen bryter kriminalomsorgens pålegg, bør kriminalomsorgen oversende saken til retten med krav om hel eller delvis fullbyrdelse av den subsidiære fengselsstraffen, jf. straffeloven § 28 b.
- (10) Straffeloven § 28 b første ledd angir at det er opp til rettens skjønn om begjæringen om fullbyrdelse skal tas til følge, jf. formuleringen ”kan tingretten ved dom bestemme”. Det følger imidlertid av forarbeidene til lovbestemmelsen, og det er lagt til grunn i rettspraksis, at hovedregelen ved brudd på vilkårene for samfunnsstraff er at den subsidiære fengselsstraffen skal fullbyrdes, jf. Ot.prp. nr. 90 (2003–2004) pkt. 22.7.4, Innst. O. nr. 72 (2004–2005) pkt. 21.6.2 og Rt. 2007 side 635. I dommen fra 2007 gjøres det rede for forarbeidene til § 28 b og de hensyn som gjør seg gjeldende ved vurderingen av om fullbyrdelse av den subsidiære fengselsstraffen bør finne sted. I avsnittene 8 til 10 heter det:

”(8)

Av Ot.prp. nr. 90 (2003–2004) side 302 går det fram at denne endringa [innføringen av kan-skjønnet i § 28 b] vart gjort for å ’etablere en ordning som innebærer at domstolene ikke tvinges til uprøvet å legge kriminalomsorgens skjønn til grunn for sin avgjørelse’. Samtidig som det annan stad i proposisjonen blir understreka at kriminalomsorga er ei fagstyresmakt med betydeleg erfaring som er særleg skikka til å vurdere vilkårsbrot, blir det på side 302 uttala at retten ikkje bør vere bunden til å omgjere ved bagatellmessige vilkårsbrot eller der retten av andre årsaker meiner at omgjering

framstår som lite rimeleg eller tenleg. I stor grad er det såleis tale om å flytte avgjerdsrett og å sikre rett til domstolsprøving, og ikkje ei endring av dei materielle reglane for bruk av soning som ved tilvisings- eller vilkårsbrot for samfunnsstraffa, jf. også merknadene frå fleirtalet i justiskomiteen i Innst.O. nr. 72 (2004–2005) side 77.

(9)

Etter mitt syn bør det i samsvar med førearbeida leggjast til grunn at det framleis skal vere hovudregelen at brot på regelverket for samfunnsstraff skal føre til at den subsidiære fengselsstraffa må sonast. I proposisjonen er det uttala:

'Det er viktig at både lovbrytere, andre aktører i strafferettspleien og allmennheten for øvrig har tillit til at vilkårsbrudd møtes med konsekvente og effektive reaksjoner. Dette er avgjørende for å opprettholde samfunnsstraffens troverdighet som et reelt straffalternativ. Dersom det igjen gjøres til et vilkår for omgjøring at den domfelte 'alvorlig' har brutt forutsetningene for samfunnsstraffen, kan dette bli oppfattet som et signal om en generell heving av terskelen for å reagere mot vilkårsbrudd. Departementet ønsker ikke å sende ut et slikt signal.'

(10)

I forlenginga av dette understrekar eg det viktige i å ha konsekvente reaksjonar mot brot på tilvisingar og vilkår for gjennomføring av samfunnsstraff. Om så ikkje er tilfelle, vil det på sikt kunne føre til at samfunnsstraff ikkje får den legitimitet ordninga skal ha, og som gjer at denne straffarten blir eit alternativ til fengsel utan vilkår. Dersom brot er bagatelmessige eller det elles framstår som lite rimeleg eller tenleg med soning av subsidiær fengselsstraff, kan det vere grunn til å nytte heimelen i lova til å forlengje gjennomføringstida."

- (11) Samfunnsstraffen ble iverksatt overfor A ved kartleggingssamtale 21. august 2009. A ble gjort kjent med hvilke forutsetninger og krav som gjaldt i gjennomføringstiden, og konsekvensene av brudd på disse.
- (12) A møtte ikke i henhold til timeliste til individuell samtale den 12. oktober 2009. Innskjerpingsamtale ble holdt den 16. oktober 2009. I innskjerpingsamtalen ble det blant annet presisert overfor A at han måtte møte til fastsatt tid og sted, og at saken kunne bli oversendt kriminalomsorgen med anmodning om å fremme saken for tingretten for fullbyrdelse av den subsidiære fengselsstraffen ved ytterligere brudd.
- (13) Den 4. desember møtte ikke A i henhold til timelisten. Han ringte imidlertid og sa han var syk, og han ble bedt om å framskaffe legeerklæring for fraværet. Slik legeerklæring ble aldri framskaffet. A møtte heller ikke i henhold til timelisten den 8. desember. Den 14. desember ringte han friomsorgen og ga beskjed om at han ikke kom til å møte som tidligere avtalt, og at han ikke ønsket å gjennomføre de resterende timer av samfunnsstraffen.
- (14) Det er på det rene at A har begått vilkårsbrudd ved at han fire ganger unnlot å møte til samtaler/arbeidstrening. Det foreligger således brudd på bestemmelsene i straffegjennomføringsloven § 54, og grunnvilkåret for at retten kan fastsette at den subsidiære fengselsstraffen skal fullbyrdes, er oppfylt. Vilårsbruddene kan etter min mening ikke anses å være bagatelmessige. Unnlattelse av å møte opp hos kriminalomsorgen i henhold til det som er bestemt, representerer et brudd på det som må anses å være kjernen i samfunnsstraffen. Jeg viser her til førstvoterendes uttalelse i Rt. 2004 side 654 avsnitt 24.

- (15) Spørsmålet blir om det av andre grunner framstår som lite rimelig eller hensiktsmessig å omgjøre straffen slik at den subsidiære fengselsstraffen må sones. Vurderingen av dette må skje i tråd med den restriktive praksis som forarbeidene legger opp til.
- (16) Forsvareren har særlig framhevet at det gikk lang tid fra tingretten i dommen av 20. november 2007 idømte samfunnsstraff til samfunnsstraffen ble iverksatt, og at de forhold som ligger til grunn for domfellelsen i 2007 ligger langt tilbake i tid – desember 2005.
- (17) Jeg kan for min del ikke se at de forhold forsvareren her peker på, er av betydning ved vurderingen av om samfunnsstraffen fastsatt i dommen av 26. juni 2009 skal omgjøres. Disse forholdene var relevante ved tingrettens vurdering av om det skulle fastsettes en ny dom på samfunnsstraff og ved vurderingen av samfunnsstraffens lengde. Jeg legger til grunn at de ble vektlagt i den forbindelse.
- (18) Det er As opptreden under gjennomføringen av den samfunnsstraff han ble idømt ved den fellesstraff som tingretten fastsatte, som nå aktualiserer fullbyrdelse av den subsidiære fengselsstraffen. Det foreligger etter min mening ikke noe som tilsier at det er lite rimelig eller hensiktsmessig å la den subsidiære del av straffen komme til fullbyrdelse. A er etter det opplyste for tiden arbeidssøkende, slik at den ulempe en soning ville ha vært for hans arbeidssituasjon – og som lagmannsrettens flertall vektla – ikke lenger er til stede.
- (19) Det følger av Oslo tingretts dom av 20. november 2007 at ved soning av den subsidiære fengselsstraffen skal det gjøres et varetektsfradrag på 26 dager. I og med at straffen etter Nedre Romerike tingretts dom av 26. juni 2009 er en fellesstraff med resttiden etter avbrutt samfunnsstraff i Oslo tingretts dom, kommer tiden i varetekt til fradrag nå.
- (20) Jeg stemmer for denne

D O M :

Den subsidiære fengselsstraffen i Nedre Romerike tingretts dom av 26. juni 2009 fullbyrdes med 59 – femtini – dager. Til fradrag i straffen går 26 – tjueseks – dager for utholdt varetekt.

- (21) Dommer **Bull:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (22) Dommer **Bårdsen:** Likeså.
- (23) Dommer **Falkanger:** Likeså.
- (24) Dommer **Tjomsland:** Likeså.

(25) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

Den subsidiære fengselsstraffen i Nedre Romerike tingretts dom av 26. juni 2009 fullbyrdes med 59 – femtini – dager. Til fradrag i straffen går 26 – tjueseks – dager for utholdt varetekt.

Riktig utskrift bekrefte: